

Kirkeministeriet

Folketingets Kirkeudvalg
lov@ft.dk

Kirkeudvalget har ved brev af 30. januar 2020 (KIU alm. del – spørgsmål 23) bedt om min besvarelse af spørgsmål:

”Vil ministeren redegøre for regler og lovgivning, der vedrører sammensætning af menighedsråd, herunder om der har været overvejelser m.v. i forhold til antallet af præster i menighedsråd?”

Svar:

Som nævnt i min besvarelse af dags dato af KIU alm. del – spørgsmål 21 fremgår reglerne om menighedsrådets sammensætning af § 2 i lov om menighedsråd (lovbekendtgørelse nr. 771 af 24. juni 2013).

Det fremgår her, at menighedsrådet består af mindst fem medlemmer, der vælges efter lov om valg til menighedsråd, og de i pastoratet tjenestemandsansatte sognepræster samt de overenskomstansatte præster, hvis ansættelse i pastoratet har en varighed af et år eller mere. Andre præster end de i stk. 1 nævnte, der er ansat i pastoratet, og præster, som uden at være ansat i pastoratet yder bistand ved pastoratets betjening, har ret til uden stemmeret at deltage i menighedsrådets møder.

Antallet af valgte medlemmer fastsættes af menighedsrådet efter antallet af folkekirkemedlemmer i menighedsråds kredsen pr. 1. januar i valgåret som opgjort af Danmarks Statistik. Antallet udgør fem for det første tusinde og yderligere et medlem for hvert påbegyndt tusinde, dog ikke over femten i alt.

Har to eller flere sogne fælles menighedsråd, fastsætter det fælles menighedsråd antallet af valgte medlemmer i rådet. Rådet må dog højst bestå af summen af det antal valgte medlemmer, som de deltagende menighedsråd enkeltvis er berettiget til, og skal mindst bestå af det antal valgte medlemmer, som det samlede antal folkekirkemedlemmer i de deltagende sogne ville berettige til, hvis sognene udgjorde én samlet menighedsråds kredse. Hvert sogn skal mindst have 1 valgt medlem.

Menighedsrådets beslutninger træffes i møder, og både præster og valgte medlemmer af menighedsrådet har stemmeret. Der er dog en række tilfælde, hvor præsten ikke kan deltage i afstemningen. Reglerne herom fremgår af § 27, stk. 2-4, i lov om menighedsråd, der har følgende ordlyd:

”---

Stk. 2. Præster kan ikke deltage i afstemningen i sager, der er omfattet af bestemmelsen i § 38.

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
www.km.dk

Telefon 3392 3390
Telefax 3392 3913
e-post km@km.dk

Akt nr.: 91101

Dette akt nr. bedes oplyst ved henvendelse til Kirkeministeriet

Dato: 27. februar 2020

Stk. 3. Præster kan ikke deltage i afstemningen i sager, der vedrører opførelse af kirker og nedbrydning eller lukning af kirker eller at tage en kirke delvis ud af brug.

Stk. 4. Præster kan ikke deltage i menighedsrådets afstemning om indstilling i sager om sogneinddeling, herunder oprettelse af nye sogne, og pastoratsinddelingen.”

I 1994 blev der gennemført en modernisering af lov om menighedsråd. Der var tale om en revision af den tidligere menighedsrådslov, der både omfattede nye bestemmelser og en ændret struktur. Det var med dette lovforslag, at den nugældende afgrænsning af kredsen af fødte medlemmer af menighedsrådet i lovens § 2, stk. 1 og 2, samt bestemmelserne om præsternes stemmeret i lovens § 27 blev indført.

Det fremgår bl.a. af lovbemærkningerne fra 1994 til L 140 (vedtaget som lov nr. 432 af 1. juni 1994 om menighedsråd), at:

”[...] indeholder lovforslaget en gennemgribende revision af den nugældende menighedsrådslov med en række nye bestemmelser samt en ændret systematik. Lovforslagets kapitel 1 indeholder bestemmelser om, hvilke inddelingsmæssige krav i form af sogn eller kirke-distrikt der stilles for oprettelse af et menighedsråd, en generel definition af rådets opgaver samt bestemmelser om, hvem der er medlemmer af menighedsrådet.

Præsters stemmeret har i flere år været genstand for en løbende debat. Forslaget indeholder som en konsekvens af den førte debat regler om, at præster fortsat skal være fødte medlemmer af rådet, hvis deres ansættelse i pastoratet er af længere varighed. Dette betyder, at kun tjenestemandsansatte sognepræster og overenskomstansatte præster, der er ansat for en periode af et år eller mere, skal være medlemmer af menighedsrådet i det pastorat, hvor de er ansat.

Disse præster har ret og pligt til at deltage i rådets møder med forslags-, tale- og stemmeret. Heroverfor står imidlertid en række konkrete tilfælde, hvor det er fundet formålstjenligt at fjerne præstens stemmeret, nemlig i sager om liturgi (lovforslagets § 38), i sager om opførelse og nedbrydning af kirker og i indstillingssager om sogneinddeling og pastoratsinddeling. Baggrunden for, at præsten ikke gøres inhabil i disse sager, men derimod alene fratages stemmeretten, er, at der er tale om sager, hvor præstens råd og vejledning har stor betydning, men hvor præstens stemme dog ikke findes at burde kunne forrykke det flertal i menighedsrådet, der er fremgået af det seneste valg.”

I forbindelse med behandlingen af lovforslaget fra 1994, blev der stillet en række spørgsmål til kirkeministeren. Det fremgår bl.a. af kirkeministerens svar af 27. april 1994 til Kirkeudvalget på KIU L 140 - spørgsmål 35, at:

”Præsterne kan efter forslaget således ikke deltage i afstemningen i sager, der er omfattet af bestemmelsen i forslaget § 38, hvilket er begrundet i, at præsten i disse tilfælde i forvejen har en egentlig vetoret. Præ-

sterne kan heller ikke deltage i afstemningen i sager vedrørende opførelse af kirker og nedbrydning af kirker og i afstemningen om indstilling i sager om sogneinddeling, herunder oprettelse af nye sogne og kirkedistrikter, og pastoratsinddelingen. Baggrunden for disse to undtagelser er, at det er fundet hensigtsmæssigt, at præsten ikke i disse sager, der berører præsters arbejdsområde og ofte har vidtrækkende økonomiske konsekvenser, skal kunne forrykke det flertal i menighedsrådet, der er fremgået af det seneste valg.

Jeg finder ikke, at dette er udtryk for en øget "kommunalisering" af menighedsrådenes virke, men derimod mener jeg, at der er tale om nogle fornuftige afgrænsninger i forskellen mellem fødte og valgte medlemmer."

Rammerne for menighedsrådets arbejde er beskrevet i § 1, stk. 1 og 2, i lov om menighedsråd.

Bestemmelsen fik sin nugældende formulering ved en lovændring i 2007 (lov nr. 531 af 6. juni 2007 om ændring af lov om menighedsråd, lov om valg til menighedsråd, lov om folkekirkens økonomi og lov om udnævnelse af biskopper og om stiftsbåndsløsning.

Med denne lovændring blev menighedsrådslovens § 1 præciseres, så det nu klart fremgår, at menighedsrådet – valgte medlemmer og præst(er) – har ansvaret for at lede det kirkelige liv i sognet, såvel for så vidt angår rammerne som indholdet. Hermed tydeliggøres det, at valgte medlemmer og præst(er) er forpligtet til at *samvirke* om det kirkelige liv i sognet.

Samtidig blev målet for rådets arbejde fastlagt i et nyt stk. 2 i lovens § 1, hvorefter det påhviler menighedsrådet at arbejde for gode vilkår for evangeliets forkyndelse. Ved samme lejlighed blev menighedsrådslovens § 37 præciseret, så det klart fremgår, at den vedrører præstens forkyndelsesfrihed: "Præsten er i udøvelsen af sin pastorale forpligtelse, herunder sin forkyndelse, sin sjælesorg og sin undervisning, uafhængig af menighedsrådet."

Menighedsrådets væsentligste opgave, uanset sognets størrelse, er ikke at administrere, men at sikre gode vilkår for evangeliets forkyndelse. Ansvar for denne opgave fremgår for præsternes vedkommende af præste- og ordinationsløftet og for de valgte medlemmer af det afgivne menighedsrådsløfte.

Alle menighedsrådsmedlemmer har således ansvar for den lokale menigheds kirkelige funktioner, men udøver dette på forskellig vis og ud fra forskellige forudsætninger.

Forskellen i menighedsrådet mellem læg og gejstlig er således ikke en forskel mellem kirkens ydre rammer (mursten og personale) og kirkens indhold (forkyndelsen), men handler om forskellige funktioner inden for såvel rammer som indhold.

De konkrete målsætninger, som menighedsrådet måtte fastlægge for det kirkelige liv i sognet, udmøntes af rådet i den prioritering af opgaverne og de dertil hørende økonomiske og personalemæssige rammer, som kommer til udtryk i den årlige budgetlægning. Som et eksempel kan nævnes prioritering mellem

indsatsen inden for henholdsvis voksen- og børneundervisning – en prioritering, der må foretages ud fra en vurdering af sognets behov og de ressourcer – såvel økonomiske som personalemæssige – der er til rådighed.

En frugtbar målsætnings- og prioriteringsproces forudsætter et *samvirke* mellem de af menigheden valgte repræsentanter og den/de af menigheden kaldede præst/præster, som hver har deres baggrund for at kunne bidrage hertil. I praksis vil en sådan proces ofte inddrage alle kirkens medarbejdere i drøftelserne og drage nytte af medarbejdernes forskellige erfaringer. Men ansvaret hviler på menighedsrådet – de valgte repræsentanter og præsten/præsterne.

Præstens medlemskab af menighedsrådet medvirker til at forpligte præsten på menighedsrådets drøftelser og beslutninger. Præsten er således forpligtet til også at deltage i rådets arbejde med økonomi og bygninger. Tilsvarende er de valgte medlemmer af menighedsrådet forpligtede på at medvirke til at gøre de konkrete målsætninger for det lokale kirkelige liv til virkelighed.

Menighedsrådslovens § 1 er derfor også tæt forbundet med samme lovs § 37, som fastsætter, at præsten i sin embedsvirksomhed, herunder den private sjælesorg, er uafhængig af menighedsrådet.

Der er i realiteten tale om et *samvirke* og ikke om en fuldstændig uafhængighed. Det gælder allerede direkte, for så vidt angår blandt andet valg af liturgi og ritualer, og indirekte i alle forhold, hvor præstens virke forudsætter, at der stilles økonomiske eller personalemæssige ressourcer til rådighed. For eksempel har præsten ansvaret for tilrettelæggelsen af konfirmationsforberedelsen, men de økonomiske rammer for denne undervisning fastsættes af menighedsrådet i det årlige budget.

Præstens uafhængighed af menighedsrådet er derimod afgørende, for så vidt angår udøvelsen af præstens pastorale forpligtelse, herunder forkyndelse, sjælesorg og undervisning. Dette er allerede det juridiske indhold af § 37. Bestemmelsens ordlyd kan imidlertid lægge op til en forståelse i retning af præstens fuldstændige uafhængighed af menighedsrådet.

Med ændringen af lovens § 1 og § 37 skete der således en præcisering af bestemmelserne, så det blev tydeliggjort, at menighedsrådet og præsten er gensidigt forpligtet til at *samvirke* om målsætningerne for det kirkelige liv i sognet, at menighedsrådets overordnede ansvar er at sikre gode vilkår for evangeliets forkyndelse, og at dette ansvar både vedrører rammer (administrative anliggender) og indhold (kirkelige anliggender) samtidig med, at det fastholdes, at præsten i udøvelsen af sin pastorale forpligtelse er uafhængig af menighedsrådet.

Sammenholdes menighedsrådslovens § 1 og § 37 er der således skabt klarhed om:

- At det er i et *samvirke* mellem præst(er) og valgte medlemmer, at målsætningerne for det kirkelige arbejde i sognet drøftes og fastlægges. Dette er således det samlede menighedsråds ansvar. Præsten har dog et særligt ansvar for at tilse, at det kirkelige arbejde i sognet grunder sig på den evangelisk-lutherske bekendelses udtryk for den kristne tro.

- At de opgaver, som de fastlagte målsætninger kaster af sig, fordeles på menighedsrådets medlemmer og kirkens ansatte, og at præsten i lighed med menighedsrådets øvrige medlemmer er forpligtet på virkeliggørelsen af de besluttede målsætninger og derfor må tage højde herfor i sin planlægning og prioritering af de opgaver, der falder ind under den pastorale forpligtelse. Menighedsrådet har ikke mulighed for at pålægge præsten at udføre en given opgave, men kan rette henvendelse til det gejstlige tilsyn herom.
- At når opgaverne er fordelt, er præsten uafhængig af menighedsrådet i selve udførelsen af de opgaver, der henhører under præstens pastorale forpligtelse.

Akt nr.:
Side 5

Som det fremgår har skiftende regeringer og folketingsflertal således lagt vægt på, at præsterne i det enkelte pastorat er fødte medlemmer af menighedsrådet, og at det er i et samvirke mellem præst(er) og valgte medlemmer, at målsætningerne for det kirkelige arbejde i det enkelte sogn drøftes og fastlægges.

Joy Mogensen

/ Katrine Gunnør Søndergaard